

RENASTAREA IN ITALIA

1.premisele ren italiene in ev mediu

- arh ren italiene e o continuare a arh medevale din italia, care nu a aderat la stilul gotic
- roma renascentisa s-a edificat pe baza jefuirii antichitatii;
- ren a fost profund religioasa; val ev mediu-val crestine
- La baza ev artei sta omul +romanic classic-spirit medit-protoren
 - + Omul Germanic-spirit Nordic-gotic
- Omul medieval era in contact cu piesele gigantic ale antichitatii
- Umanismul ca fen cultural va avea expresia artistic din ren
- A inviat culturile clasice, inflorirea artelor si o noua conceptie a omului asupra vietii.
- Omul-centrul lumii animate
- Perspective-revolutie, rupe concetia medieval anteroara asupra compoz sp plat

RENASTAREA TIMPURIE (SEC XV-LEA)

REGIUNEA TOSCANA

2.proto-renastarea Toscana (caract, ex)

FLORENTA-oras prosper, leagan al umanismului italian, calea renasterii armistice

Protoren-sec XI-XII

Protorenasterea este diferita de ren timpurie(carcat de domul din pisa)

Proto=dinainte

CARACTERISTICI

- Arc in plin cintru, descarcat direct pe coloane
- Arcadele sunt : adaugate zidariei si au rol deco
 - : In interior ca elem de ritmare si support al acoperisului

: delimitaaza portice in curtile interioare

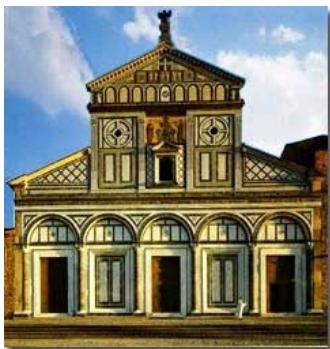
- Placajul zidariilor din 2 tipuri de marmura/pietre cu nuante de culoare dif
- =>**spontaneitate, pitoresc, inventivitate**

EXAMPLE

✓ **Baptisteiul catedralei din florenta**

cu fronton=elem tringhiular- cornisa franta sau curba, care incorneaza fatada- desupra intrarii

✓ **Biserica san miniato al monte**

infl Barbara medieval, **carbosane**(tehnica fol la imitatie a pietrelor pretioase in aur

biju)

FILIPPO BRUNELLESCHI 1377-1466

-principiu: rez sp constr in rel cu cel ambinetal ; EXEMPLU:

✓ **ospedale degli innocenti florenta , 1419,**

Compoz realiz prin succesiune de arce circulare care descarca direct pe coloane corintice flancate de pilastrii.

-deco cu medalioane din ceramica

-reia bicromia placajului parietal

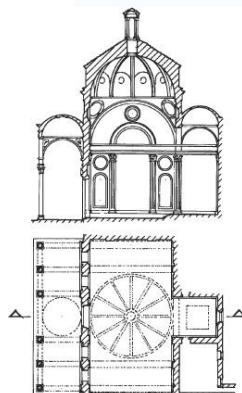
-paln dupa trad mediev: incaperi in jurul unei curți int

-folos si stud legile persp lineare in arh

-rap rafinat intre portic primitori si etajul strapuns de goluri distante

-Acoperirea porticului se realiz cu bolti sferice (forma de curuce cu nervuri diagonale, specific sist gotic dispare); incercarea timidă a unui nou sistem de acoperire; sistem de acoperire cu bolti specific bizantin

-Limita dintre o boltă și alta se indică prin arce transversale => principiu arh renas: **autonomia absolută a fiecarui element din plan**

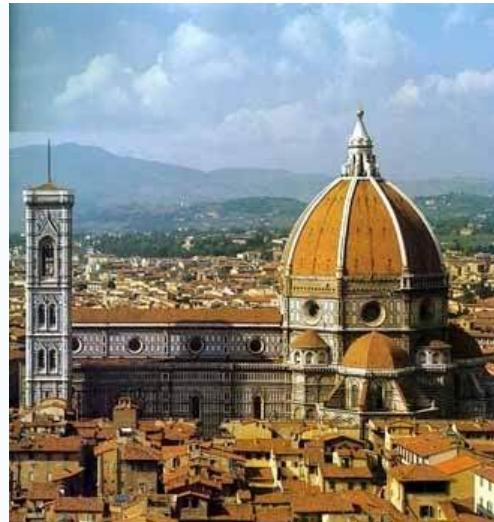
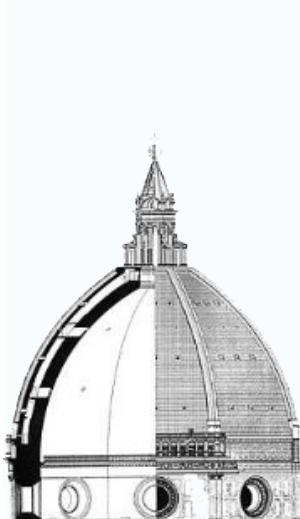
✓ **Santa maria degli angeli, florenta** –neterminata- in stare de ruina

-const perfect central, riguros inspirata de antichit romana

-primul edificiu central realiz in ren

✓ **cupola Santa Maria del Fiore, florenta**

-simbol al orasului-

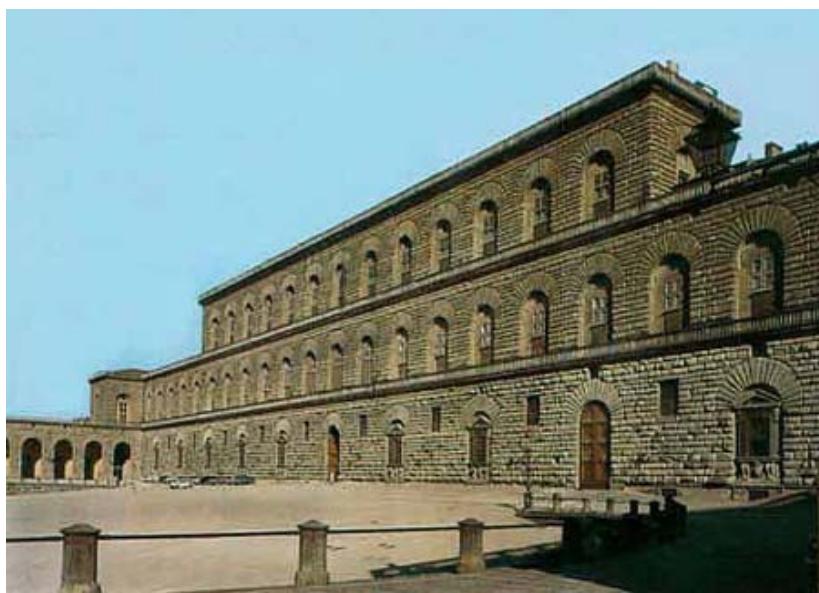
-ultima const gorica si prima const a ren italiene

Solutia ingenioasa: bruneleschi tine seama de planul de facture gotica, utiliz baza octogonalala pt a ridica un tambur inalt cu diam de 43m, peste care aseaza o cupola pe 8 nervuri (8 felii eliptice-compuse din doua coji de zidarie paralele), care are o sectiune in arc frant. Eleme struct sunt de facture gotica.

Inaltimea de la niv pardoselii 107m.

Cupola-intra in componenta siluetei orasului, este luminata printr-un lanternou- sg elem care aminteste de plastica arh antice, restul const fiind gotice.

✓ **palazzo pitti, florenta, 1435**

Prin simplitatea vol si detaliilor brun. Dorea sa obt grandoarea apeductelor romane=> caracterul individualist al ren (difera de pal ruccellai, medici, strozzi)

Cu toata masiv lui pal nu isi subdoneaza sp exterior al pietii din fata intrarii; exista o corelare intre masiv pal si sp str=> edificiu intangibil in masa generala a orasului

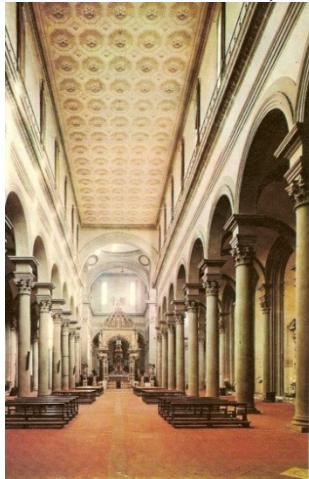
-compoz simetrica a planului, fatada spre strada

-parament din piatra, al carei relief scade de la parter spre etaj

ELEM CARACT ALE NOII ARH:

- marcarea pe oriz a vol const
- raportul plin-gol
- preluarea formelor ancadramantelor din antichitatea romana

✓ **basilica santo sirito, Florenta, 1436**

basilica san Lorenzo, florenta, 1421

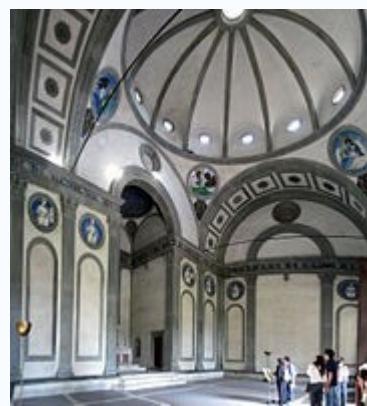
Tip constr: basilical cu nava central acoperita cu tavan drept

-sp ritmat, directia accentuara catre altar

-cheia rez sp: traveea colateralului, in fct de care se modeleaza sp

=> sp lipsit de tensiunuri, usor perceptibil, la scara umana

✓ **capela fam pazzi, 1430-1444, florenta**

-Prima constr a ren in care in mod vizibil se realiz un pronuntat caract monumental, mult diferit de cel al constr gotice.

-const de tip central,cu o cupola polig pe nervure

-interior: detalii de inspire clasica

-fatada: elem ale romanicului toscan+antic romana

-Brunelleschi a inlocuit boltile sferice de la spit incocentilor cu bolti cilindrice + cupola aflata in axul porticului=> dpdv plastic o imag noua fata de efectele arh gotice

-It is located in the "first cloister" of the [Basilica di Santa Croce](#).

✓ **palazzo medici-ricardi, florenta, michelozzo
michelozzi, 1396-1472**

-defineste noul tip de palat-locuinta, coresp noilor cond de viata:

curte int de tip *patio* catre care converg princip incaperi

fatade mai putin severe=fortarete (pilastri si coloanele sunt totusi
indepartate din expr --plastic a fatadelor, det registre loc facandu-se cu
ajutorul profilelor dispuse intre etaje)

-vol general al ct expr aromie si ech prin cornisa principal

-ritmul rez din egala disponere a ferestrelor (usor caract gotic, march tranz
de la gotic la ren timpurie- ferestre bifore)

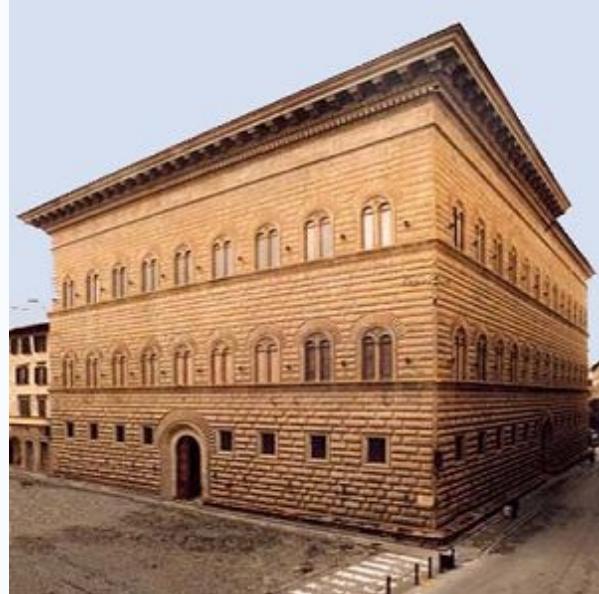
-bosaj accentuat parter (senz de ech si ancorare); piatra faltuita la ultimul
etaj

-etajul 1 : “piano nobile”

-glorurile mai putin numeroase la parter: sp utilitare, geamuri mici cu
ancadramente de facture antica (strada nu era un sp sigur), iar la etaj
ferestre largi de tip bifore- forme medieval

-cornisa monumental ampla, incunand intreaga const- elem nou

✓ **Palatul Strozzi, florenta, benedetto da mariano, 1490 palat
florentin**

-ech gen al vol

-prop si expr retinute a elem fct si expresivit monumentală a curii interioare si cornisei

-Tratare plastic arh mult mai severa(decat pal medici)

-evolutie a tipului de plan: tot in jurul unei curti dar cu preocupare pt simetrie si obtinerea unor incaperi generoase

✓ **Piata ssa. Annunziata, florenta**

-const pe contur, cladiri desch prin portice (ospedale degli innocent si biserica ssa. Annunziata)

-medievala datorita inchiderii perimetrala - renascentista prin ordine si simetrie

LEON BAPTISTA ALBERTI (1404-1472)

-pune bazele urbanism renasterii: str drepte cu cladiri aliniate la cornisa

✓ basilica santa maria novella, alberti, 1456, florenta

Prin introducerea unor elem majore de inspiratie clasica- pilastri de colt, pilastri si arcada intrarii sa integreze in noul stil al renasterii o constr gotica

-prin **volute** se leaga in fatada volumul suprainaltat al navei centrale cu colateralele

--motivul central al portalului

✓ Palazzo ruccellai, 1446

-“traveea ritmica”, monumentalitate, ordonanta suprapusa-pilastri suprapusii

Principiu de comp: Suprap ordinelor de arh (caut o expresie caract) doric-ionic-corintic=> registre armonios propo (3)

-fatada aproape de sect de aur

-Principiu fol si in per arh romane 13i.e.n *teatrul lui Marcellus*, roma

✓ **templio di malatesa/ basilica san Francesco, rimmini**

-refatadizare

Fatada de inspire clasica; cele 3 arcade ce cuprind intrarea reamintesc de compoz plastica a **arcurilor de triumph romane**

Fatale laterale- succesiune de arcade oarbe (in interiorul carora sunt asezate sarcofagele umanistilro) care repr prin prop si disponerea elem o interpretare originila a formelor arh romane si nu o reprod arheologica

✓ **basilica sant' andrea, Mantova, alberti-> fanelli 1463**

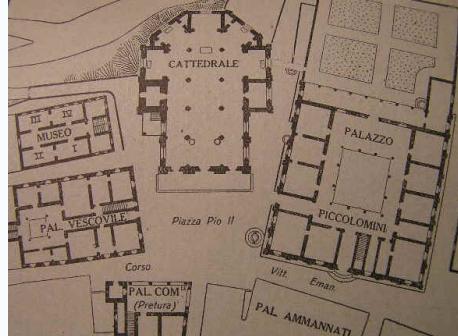
- fatada: idea arcului central- reaminteste de arh arcurilor de triumf romane

-inovatie: inlocuirea colateralor cu capele, alternand ca forma si dim

-pilastri pe cele 3 etaje: anunata compozitiile urm cu ordin colosal

-plan: imbinarea pl central + cel traditional bazilical

✓ piata de la Pienza, BERNARDO ROSELINO

- ansamblul pietei: program urbanistic renascentist, comandat de Papa Pius al II-lea
- inspirat de Alberti in tratarea plastică a monumentelor
- forma trapezoidală: anunță tendința dinamică a ansamblurilor proto-baroce
- inovație: omul percep imediat spațiul, fără să fie covarsit de acesta

REGIUNEA VENETO

✓ piata san marco+piazzetta

- unitate printr-un unghi drept
- diferite suprafețe, au traseu plan trapezoidal, înconjurate de clădiri executate în diferite etape stilistice
- ritmarea: prin portici și logii a fațadelor

Piazza san marco are în ax central catedrala

Porcuratiile vechi- suprapunere de arcade, la etaj ritmul fiind dublat fata de parter

Palatul dogilor –imensa ct medieval in stil gotic

-curte int: scara gigantilor

-legatura dintre piete: **turnul Campanil al catedralei + turnul orologiului**

✓ **palatul Correr-Spinelli, MARRIO CODUCCI**

PALAT VENETIAN

pe canal grande

logii largi

ferestre bifore

pastr caract aerat al arh
venetiere

!!!

pal corer , jacopo sansovino???

WWW.JC-R.NET

REGIUNEA LOMBARDIA (milano)

✓ Ospedale maggiore, Milano, 1457, ANTONIO FILARETE

-simetric realiz in jurul
curtilor int

-arh vioaie

DUCATUL URBINO

✓ Palatul ducal 1465, Urbino LUCIANO DA LAURANIA (1420-1479)-arh palatului ducal

-repr mom de trecere catre
apogeu ren

-corp medieval cu turnulete
completat in ax de comp
renasc realiz din logii
suprapuse

*Elem nou: tratarea plastica a
curtilor int prin ritmarea
etajului cu pilastrii angajati,
care reiau traveea porticului
de la parter*

PERIOADA DE APOGEU A REN ITALIENE

RENASTEREA CLASICA (SEC XVI-LEA)

✓ primele manifestari ale renasterii la rome

- sec XVI-lea Roma devine centrul culturii renascentiste
- cond istorice vitrege au impeditat afirmarea Romei
- odata cu stabilirea autoritatii papale si a maririi granitelor, forta eco creste
- marii arh sunt stimulate de evervescenta romei unde vin sa lucreze (dupa modelul antichitatii romane)
- palatele si bisericile prorga de arh cele mai semnific

✓ caracteristicile compozitionale ale arhitecturii lui Bramante

- DONATO BRAMANTE (1444-1514): creatii marcate de antichitate
- spontaneitatea si pitorescul din per timpurie este inlocuit prin severitatea compozitiei
- echilibru static, solemnitate, gravitate, plastic monumental riguros const dupa reguli consecrate-> arh da senzatia de inchistare

✓ biserica santa maria presso san satiro-altar)

-tratari in falsa persp a zonei altarului

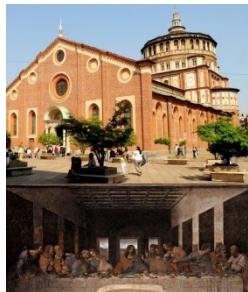
golul arcadei nu se putea desfasura in adancime, Bramante il inlocuieste, gratie unui abil joc de persp, cu o "iluzie" vizuala a golului

-reconstit edificiul pe un plan in forma de cruce latina

-la inters sp dintre nava si transept, ridica o cupola pe tambur

-Senititatea rezolv plastic vs dramatismul arh sculptura a lui michelangelo

- ✓ **bazilicii santa maria dela grazie, Milano**, 1485, adauga corul, absida central si absidele transeptului= asemanatoare cu pl lui alberti pt san sebastiano din mantova

Marile vol absidale se termina in cupola poligonală impodobita cu o galerie aerata

- ✓ **palatul cancelleria, 1495, roma, atr lui Bramante**

- ✓ **biserica san pietro in montorio, rome, bramante**

The Tempietto –formula originală de interpretare a vechiului tip de temple circular roman

- primul ex al apogeului ren clasice
- adopta o sol perfect central, interpretand formele arh antice

Repr un symbol, nu rez nicio pb stuct nouă

Pt prima data “creatia de arh este pusa ca o pb pura de comp si nu ca o pb de constructie”

✓ **evolutia planului basilicii san pietro, roma, bramante**

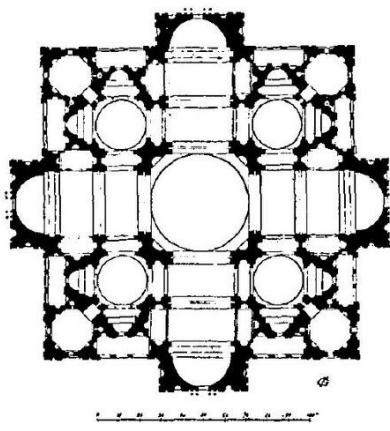

Fig. 6. — Saint-Pierre.
(Plan de Bramante.)

1506 bramante adopta sol de tip central-cruce greaca inscrisa, perfect simetrica din dornita de pastrare a idealurilor umaniste ale ren

-domul central semisferic urma sa fie flancat de 4 domuri mai mici, ridicate deasupra capelelor de colt, si in ext de 4 turnulete; continund trad milaneza a lui leonardro da vinci

-cont de Rafael, Peruzzi, Antonio da sangalo

terminata de Michelangelo=> arh-sculptura, ex:

biblioteca laurentiana Alegerea acestui tip de plan de datoreaza avantajelor oferite in dezv componzitiei spatiului interior. –santierul dureaza 100 ani

-michelangelo renunta la turnulete milaneze de colt; plan mai inchegat cu elem de support mai massive

-direct sp spre altar, march intrea cu un portic cu fronton

-proto-baroc; inspir de cupola lui Brunelleschi de la florenta, **monumentalitate**

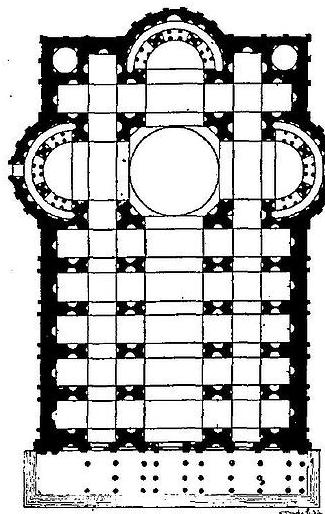
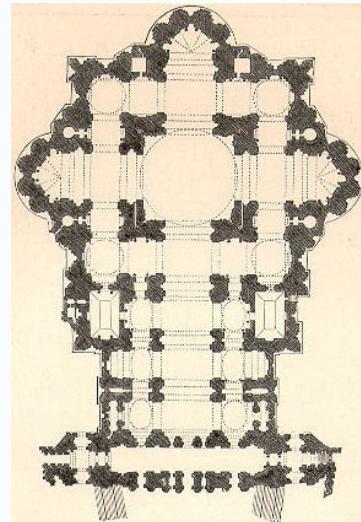

Fig. 8. — Saint-Pierre.
(Plan de Raphaël.)

Michelangelo trece la modelarea sp ext: **piata capitoiului**, merge in profunzim: piata-scara-oras, compoz axiala profunda: mare axa ce pleaca de la un edificiu unic: **palatul senatorilor**-cont in ansamblul urban de la poalele colinei pe care este situata piata. Aceasta comp repr una din marile inovatii ale arh ren.

-Arh in fct de idealurile comp plastic, accentuand calea catre inspiratia clasica

✓ **palatul Farnese, ANTONIO DA SANGALO CEL TANAR, roma**

PALAT ROMAN

- cel mai monumental palat al renasterii romane
- peocupare pt ordine si simetrie
- past inchiderea perimetrala in jurul curtii specif pal florentine
- curtea pe plan patrat este alc din 3 registre suprapuse- reia trad lui bramante
- fatada: *ferestre de tip edicul*, cu colonite pe care reazema frontoanele-> imag unui templu
- ferestre cu fronton curb; pal completat de michelangelo

RENASTAREA TARZIE. MANIERISMUL (cca 1520 - cca1620)

MICHELANGELO BOUNAROTTI 1457-1567

- ✓ **Basilica San Lorenzo, capela Medici, sacristia noua (sacristia veche -brunelleschi)**

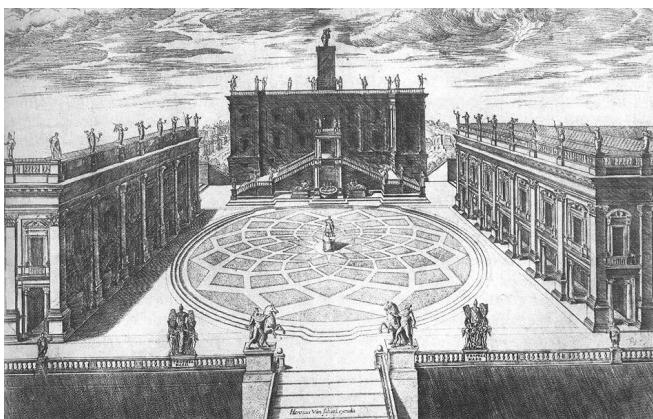
- sculpturi incorporate ansamb arh
- imag bicrome-marmura de 2 tipuri

- ✓ **biblioteca laurentiana, 1525, Florenta**

- forme manieriste

✓ **piata capitolului, 1547**

- prima lucrare urbanistica;
- sp urban reprez, preoc pt simetrie si grandoar
- pe colina Capitolina ce domina forul antic
- piata: plan trapezoidal, pavaj rafinat conceput (pt

prima data apare **ovalul ca motiv principal** al comp-destinat amplasarii statuii lui Marc Arureliu)

- **palatul Senatorilor** -in ax

- pl conservatorilor si muz Capitolin -refatad

- acces: scara monumental

- fol ordinul colossal-> caract dynamic

GIACOMO BAROZZI DA VIGNOLA (1507-1573)

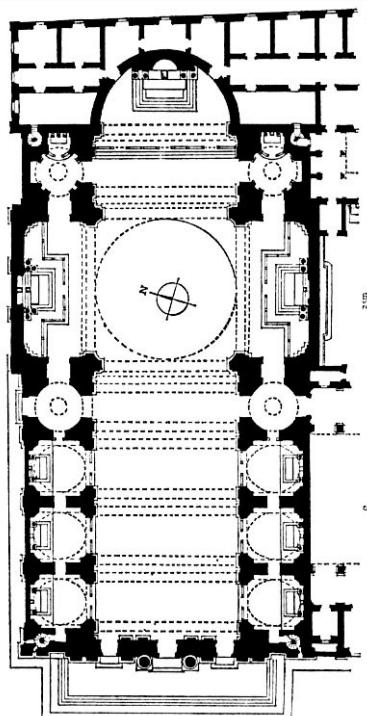
✓ **caprarola- palatul farnese**

- vila somptuoasa, dupla planul unei fortarete medieval

-cup conceptii despre “cetatea ideală”

✓ **il gesu, roma**

plan: idea lui alberti:
inloicuirea cikateralelor
cu capele

-nava: acoperita cu o bolta in leagan-> ef sp de lum

-fatada: preluat alberti: volute (leg dintre colat si nava cent)

GIORGIO VASSARI (1511-1574)

✓ **Palatul Ufizzi, florenta**

-imp caract ale arh manieriste

- in jurul unei curti lungi- azi strada
- sp curii legat de str prin logii suprapuse

ANDREA PALLADIO (1508-1580)

- “cele 4 carti de arhitectura”- baza pt noi tratate de arh
- unul dintre cei mai mari si infl arh italieni
- arh calma, eleganta, cerebrală=> **palladianism**
- incepe cariera ca simplu pietrar
- castiga conc pt restaurarea **bazilicii din Vicenza**

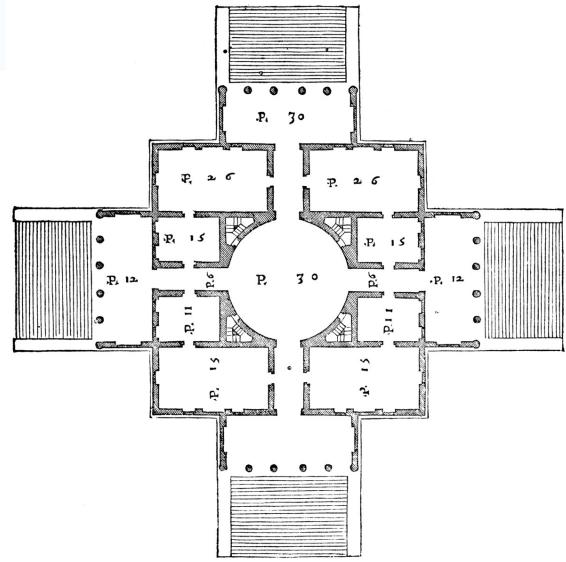

- inconj pe intreg conturul de portice suprapus
- inovatie in plastica arh-> **motive palladiene**

Elem constr adoptate de inspiratie clasica, arcele arcadelor sunt rezemate pe colonete dispuse 2 cate 2 in adancime, arcadele sunt incadrate de pilastri ce sustin un antablament de inspiratie clasica, proportiune rapo

dim registrului det de sirul de pilastri.

✓ Vila rotonda, 1567, langa Vicenza

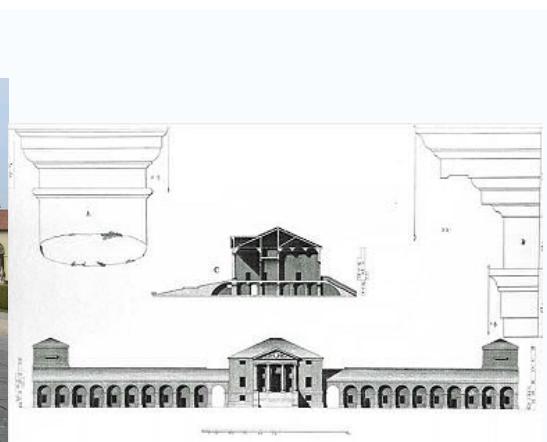
-ilust perfect tipul de “*vila templu*”

porticele accenuteaz idea sp central circular, acoperit de cupola semisferica, inconjurat de incaperi dispuse simetric

porticele curbe fac leg cu peisajul din jur

prima const in acre si adificiul si me inconj au fost considerate un ansamblu, axe ale comp ale planului prelungindu-se in vadrul nat

✓ **Vila emo, regiunea veneto, 1559**

✓ **Palazzo chiericati , 1580-1660**

-ordine suprapuse cu
antamplament drept

*Inovatie: desch aproape totala a
fatadei*

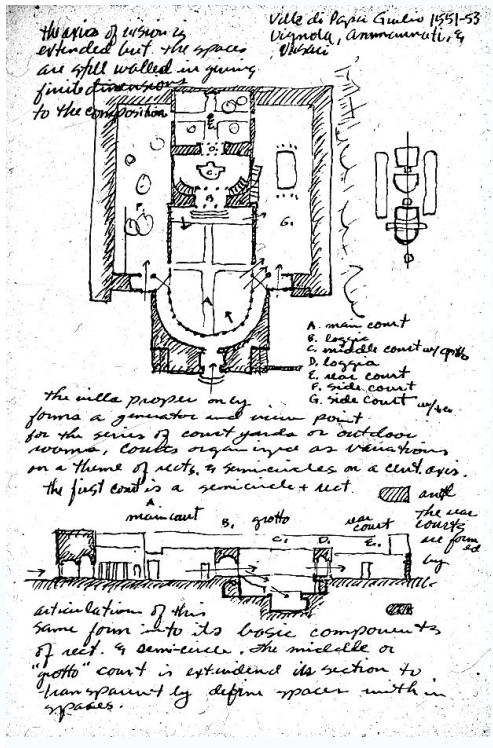
Doric la parter, ionic la etaj

Contrast intre o masa compacta si un
cadru arh impalpabil; in central primului etaj

exista o zona compacta de zidarie inconj de golurile determ de colonadele dorice si
ionice de la parter si etaj

✓ **vila giulia, rome - efecte
scenografice,**

by [Pope](#)
the
owned,
[Etrusco](#),
and

[Julius III](#) in 1550-1555 on what was then edge of the city. Today it is publicly and houses the [Museo Nazionale](#), an impressive collection of [Etruscan](#) art artifacts.

✓ The Basilica of St. Mary of the Angels, [roma](#)

built inside the [frigidarium](#) of the [Baths of Diocletian](#).

Church facade is the ancient *frigidarium* of the [Baths of Diocletian](#)

The basilica is dedicated to the [Christian martyrs](#), known and unknown.^[14] It was also a personal monument of [Pope Pius IV](#), whose tomb is in the [apsidal tribune](#) that culminates the series of spaces.

✓ **biserica san marco, Roma (filiatie)= Succesiune logica**

Besides the addition of a Romanesque belltower in 1154, the major change in the architecture of the church was ordered by [Pope Paul II](#) in 1465-70, when the inside and the outside of the church were restyled according to the [Renaissance](#) taste. In that occasion the church was assigned to the Venetian people living in Rome, Paul II being a Venetian of birth.

The last major rework of the basilica was started in 1654-57 and completed by Cardinal [Angelo Maria Quirini](#) in 1735-50. With these restorations, the church received its current Baroque decoration.

The façade (1466) was built with marbles taken from the [Colosseum](#) and the [Theatre of Marcellus](#), and is attributed to [Leone Battista Alberti](#).

The inside is clearly Baroque. However, the basilica shows noteworthy elements of all her millenary history:

- the [apse](#) mosaics, dating back to Pope Gregory, show the pope, with the squared [halo](#) of the living people, offering a model of the church to [Christ](#), in presence of [Mark the Evangelist](#), [Pope Saint Mark](#) and other saints;
- the wooden ceiling, with the emblem of [Pope Paul II](#), is the only preserved 15th century wooden ceiling in Rome, together with the one of [Santa Maria Maggiore](#);
- the tomb of Leonardo Pesaro (1796) by [Antonio Canova](#).

- ✓ **Santa maria nuova, Abbiategrasso:** arc care rezemandu-se pe patru coloane corintice “inchide” un gol în fata intrării

Este suficient sa privim Tempietto-ul **Iui Bramante** din San Pietro, Montorio pentru a constata diferența: aici braul galeriei simbolizează centrul, iar cupola își regăsește contragreutatea în coloanele peristilului din planul de bază, așezat pe o platformă cu trepte (Fig.23).

Studiul anticelor edificii clasice și discuțiile cu Leonardo, l-au îndreptat către folosirea formelor arhitectonice clasice, cu scopul de a crea echilibru și armonie. Un exemplu se regăsește în concepția sa despre orașul ideal, care rezultă un fel de manifest al noii arhitecturi milaneze, din plin renascentistă.

Ca arhitect, Bramante a fost primul care a reușit să recreeze un edificiu care să conțină toate caracteristicile clasice, astfel încât a putut fi luat ca model și de către contemporanii săi.

16. pal ferarez

17. pal napotetan-napoli

✓ **Loggia dei Lanzi, florenta, 1380, orcanga-pictor => arh devine arta**

-Inlocuiește
arcul frant cu
arc in plin
cintru

-Prop dif de
cele ale
traveei gotice

10. palatal fraternita dei laici, Arezzo, roselino, 1409-1464

11.reconst palatului dei rettori, Ragusa, Michelangelo, 1464

12. protalul principal de la Ospedale maggiore, Michelangelo

13. palazzo spannochio, siena, giuliano, 1432-1490

Fatada influent de alberti

14. Domul din Faenza, giuliano, 1476-1486

Reaminteste de basilica Ian Lorenzo din florenta

Comp bazata pe alternanta dintre pilastri si coloane, inclocundu-se persp continua a coloanelor specifca int bruneleschiene

Fatada baziilicii mantuitorului, venetia, 1577

Vechi pp comp roman: Interpr a doua ordine arh impodobite cu frontoane

Biserica san Giorgio maggiore

Colonadele atriumurilor si interioarelor sale de o simplitate accentuate a formelor, pusa In valoare prinr-un colorit cu abilitate rezolvat.

✓ **activitatea lui biagio rossetti**

Biagio Rossetti, (c. 1447 – 1516), was an [Italian architect](#) and [urbanist](#) from [Ferrara](#). A [military engineer](#) since 1483, and the ducal architect of [Ercole I d'Este](#), in 1492 Rossetti was assigned the project of enlarging the city of Ferrara.

Rossetti is considered the first architect in the history of [urbanistics](#) to make use of the advantages of the modern methods: balancing the humanistic principles in architecture, the real needs of the city, and local traditions. Beginning in 1492, he projected and directed construction of the defense walls around the city.

After Ercole's death in 1505, Rossetti served the [Cardinal Ippolito d'Este](#), in which role he was responsible for the creation of many notable [palazzi](#) and [churches](#).

**Biserica Santa Maria Novella
Santa Maria Maggiore**